

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIM VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

İbrahim Ethem ERDİNÇ²

ÖZ

Bu araştırma genç seçmenlerin siyasi katılımı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, 1-30 Ocak 2016 tarihleri arasında, kolayda örneklemeyle dayalı olarak ulaşılan ve İstanbul'daki devlet üniversitelerinde örgün öğrenim görmekte olan 20-29 yaş aralığındaki 602 katılımcı genç ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket internet üzerinden bir veri toplama yazılımı aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Yapılan kanonik korelasyon analizi sonucu ise kişilik özellikleri ve siyasi katılım boyutlarının birbirlerini %5 düzeyinde açıkladığı görülmüştür. Buna göre bu iki değişken arasında iki yönlü ve orta dereceli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca yapılan bu kanonik korelasyon analizi sonucunda üç kanonik değişken çifti oluşmuştur. Bu üç değişken çifti, siyasi katılım ve kişilik özellikleri faktörleri arasında en yüksek düzeyde anlamlı ilişkiye sahip olan faktörlerden oluşmaktadır. Bu değişken çiftlerinden ilki Uyumluluk ve Siyasal Eylemdir. Bu iki değişken arasındaki anlamlı ilişki, çevresiyle uyumlu olan kişilerin siyasi eylemlilik bakımından daha aktif olduğunu göstermektedir. İkinci değişken çifti, Dışa Dönüklük ve Siyasal İlgidir. Bu iki değişken arasındaki ilişki, dışa dönük olan kişilerin siyasete olan ilgi düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Üçüncü değişken çifti, Deneyimlere Açıklık ve Siyasal Üyelik olarak belirlenmiştir. Bu iki değişken arasındaki ilişki ise siyasi partilerin gençlik teşkilatlarında görev alan kişilerin yeni deneyimlere daha açık kişiler olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal katılım, kişilik özellikleri, üniversite gençliği.

THE RELATION BETWEEN POLITICAL PARTICIPATION and PERSONALITY FEATURES in TERMS OF UNIVERSITY YOUTH

ABSTRACT

This research aims to reveal the relationship between political participation and personality traits of young voters. Data were collected by questionnaire method. The survey was conducted between 1-30 January 2016 with 602 participants in the age range of 20-29 years who are studying at the state universities in Istanbul. Convenience sampling method was used to reach participants. The questionnaire was distributed to participants through a data collection software over the internet. The result of canonical correlation analysis shows that personality traits and political participation dimensions explain each other at 5% level. Accordingly, it is determined that there is a two-way and moderate relationship between these two variables. In addition, three canonical variable pairs are formed as a result of this canonical correlation analysis. These three variable pairs are composed of factors that have the highest level of meaningful relationship among the factors of political participation and personality traits. The first

¹ Bu makale 10.01.2017 tarihinde Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamlanan "Gençlerin Siyasal Katılım Boyutlarının Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi" başlıklı tezin özetidir.

² Arş.Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi, ierdinc@ktu.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-4256-917X

of these variable pairs is Compatibility and Political Action. The meaningful relationship between these two variables suggests that those who are compatible with their environment are more active in terms of political activity. The second variable pair is, Extraversion and Political Interest. The relationship between these two variables indicates that extroverted people have a higher level of interest in politics. The third variable pair is Openness to Experiences and Political Membership. The relationship between these two variables reveals that those who take part in youth organizations of political parties are more open to new experiences.

Keywords: Political participation, personality traits, university youth

Giriş

Siyasal katılım literatürü incelendiğinde insanları siyasal katılıma yönlendiren temel dinamiklerin ve faktörlerin kültürel, demografik, sosyo-ekonomik, psikolojik, ideolojik ve medya ile ilişkili boyutları açısından araştırıldığı görülmektedir.

Ancak bu konu daha önce “Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi” (Cüceloğlu, 2002: 404) olan kişilik özellikleri bağlamında sınırlı düzeyde ele alınmıştır. Bu nedenle Türkiye özelinde ilk olma özelliği taşıyan ve üniversiteli gençlerin kişilik özellikleri ile siyasal katılımları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma akademik literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde siyasal katılım kavramı ile kişilik kavramlarının çerçevesi çizilmektedir. Bu bölümde sırasıyla siyasal katılım, siyasal katılımın tür ve düzeyleri, kişilik kavramı, kişilik özellikleri yaklaşımı, beş faktör kişilik özellikleri kuramı konuları ele alınmaktadır. Bu bölümde ayrıca Türkiye’de yakın tarihte gençlerin siyasal katılımı üzerine yapılan araştırmaların yanı sıra kişilik özellikleri ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların bulguları da özetlenmektedir. Dördüncü bölümde araştırmamızın bulguları sunulmaktadır. Beşinci ve son bölümde ise kuramsal arka plan bağlamında bu bulguların genel bir değerlendirilmesi yapılmakta ve araştırma sonucu analiz edilmektedir.

1. Literatür İncelemesi

1. 1. Siyasal Katılımın Kavramsal Çerçevesi

Siyasal katılım, bireylerin yaşadıkları ülkelerdeki yönetimi belirlemek, etkilemek, yönetimde aktif rol almak, tümüyle ele geçirmek ya da bir başkası

tarafından yönetimin ele geçirilmesine engel olmak gibi çeşitli nedenlerle giriştikleri legal veya illegal eylemleri ya da eylemsizliği ve bunların ardındaki motivasyonları kapsayan spesifik bir kavramdır.

Etkinlik bağlamında değerlendirildiğinde ise siyasal katılım oldukça geniş bir yelpazede çeşitlilik göstermektedir. Bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olarak görev alma; sempozyum, konferans, panel vb. etkinliklere katılım; siyasal protestolara ve eylemlere katılım, değişik ideolojileri benimseme, çevredeki insanlarla siyasal tartışmalar yapma; yerel ve ulusal düzeyde siyasal kararları etkilemek için girişimlerde bulunma ve benzeri bir çok aktivite siyasal katılım kavramı içerisinde yer almaktadır (Çukurçayır, 2002: 25-26).

Arnstein (1969: 216) genel bir ifadeyle siyasal katılımı “gücü olmayan vatandaşları iradi olarak yapabilir kılan bir güç dağılımı” olarak tanımlamaktadır. Burada bahsedilen vatandaşların, mevcut durumda siyasal ve ekonomik süreçlerden dışlanmış olduğunu ifade eden Arnstein, aslında katılım sayesinde bireylerin yönetim üzerinde kaybetmiş olduğu gücünü yeniden kazanabileceğini, karar ve uygulama süreçlerinde aktif rol alabileceğini varsaymaktadır.

Siyasal katılımda bulunmak için en fazla bilinen ve uygulanan yöntem oy vermektir. Ancak, siyasal katılım oy vermenin ötesinde siyasal karar alma süreçleri üzerinde etkili olmayı amaçlayan birçok farklı eyleme karşılık gelebilmektedir. Örneğin bir kamu kurumuna dilekçe yazmak, bir imza kampanyasına destek vermek; siyasalere e- posta göndermek veya onlarla yüz yüze görüşmek; grev, boykot, gösteri yürüyüşü gibi eylemleri organize etmek ya da bunlara katılmak siyasal katılım kapsamına giren eylemlerdir (Doğanay vd., 2007: 214).

Hasırcı (2008: 15) bireylerin siyasal katılımının genel olarak dört nedene bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Birincisi çıkar sağlama arayışıdır. Kişi kendisine, yakın çevresine ve örgütüne çıkar temin etmeyi hedefleyerek siyasal katılımda bulunmaktadır (Öztekın, 2001: 231). Bu çıkarın kapsamı ve mahiyeti zamana ve zemine bağlı olarak değişmekle birlikte statü ve maddi kazanımlar özelinde yoğunluk kazanmaktadır. İkincisi, siyasal sistemin fonksiyonlarının artması ve karmaşıklaşması kişinin hayatını daha çok etkilemektedir. Bu etki bireyi, adeta siyasal katılıma

zorlamakta ve siyasal iktidarın katlarıyla ilişki kurmadan ayakta kalmanın mümkün olamayacağı kanaatini üretmektedir (Turan, 1996: 68). Genellikle girişimciler kendilerini böyle bir zorunlulukla karşı karşıya bulmaktadır. Bazı girişimciler karşılaştıkları bürokratik engelleri aşmak, piyasada rekabetçi avantajlar elde etmek, yatırım maliyetlerini azaltmak, yeni pazar arayışları içinde kendilerine etkin referanslar bulmak, kamu ihalelerinden pay almak gibi hedeflerine ancak siyasal katılımda bulunarak erişebileceklerini düşünmekte ve böylelikle ayakta kalabileceklerine inanmaktadır. Üçüncü neden, kişinin siyasete duyduğu ilgi ve meraktır. Bu ilgi dolayısıyla kişi tanışmış olduğu insanlarla iletişim kurarak siyasal kurumları, olayları yorumlamakta ve tartışmaktadır (Öztekin, 2001: 231). Böylelikle, siyasal bilgisini arttırarak siyasal katılım basamaklarında daha üst düzeylere yükselmektedir. Dördüncü neden ise, ülke içi ve ülke dışı faktörlerin etkisidir. Ülke içi faktörler sosyo-ekonomik gelişmelerin baskısıdır. Ülke dışı faktörler de gelişmiş ülkelerin dünya çapında ve sınır tanımayan etkisidir. Çünkü gelişmiş ülkelerde de bireyler, siyasal sistemlerini istekleri doğrultusunda etkileyerek siyasal katılımda bulunmaktadır (Turan, 1996: 68). Örneğin gelişmekte olan bir ülkede yaşayan bir kişi karşılaştığı sorunlara çözüm bulmak için bir arayış içine girdiğinde kendisine daha gelişmiş ülkelerdeki demokratik ve hukuksal katılım kanallarını referans almaktadır. Eğer ülkesinde bu türden mekanizmalar yok ise bunların oluşturulması için mücadele etmektedir. Bu anlamda içinde yaşadığımız iletişim çağında kişiler katılımda bulunmak için ne yapacaklarına dair somut bilgilere kolayca erişmekte ve bu bağlamda yönetimleri baskı altına almaktadır.

1.2. Siyasal Katılımın Tür ve Düzeyleri

Kullanılan teknikler bakımından siyasal katılım olağan ve olağandışı siyasal katılım biçiminde iki temel ayırıma tâbi tutulmaktadır. Hem modernleşmenin göstergesi olan toplumsal hareketlilik bağlamında, hem de ortaya çıkan toplumsal sorunlar karşısında seslerini yükseltmek için insanlar olağan ve olağandışı siyasal katılım yollarına başvurmaktadır (Kaase ve Marsh, 1979'dan Akt., Örs, 1997: 34).

Olağan siyasal katılım, seçim sürecine yasal ve meşru çerçevede katılma, siyasal rejimi destekler faaliyetler gösterme, sürekli olarak siyasal konularla ilgilenme (toplumsal değişimi yaratmak istemek gibi) ve gündelik işlerde bürokrasi ile ilişkiye

geçme gibi yasal çerçevede yapılan siyasal faaliyetlerdir (Kalaycıoğlu, 1984: 204-206).

Olağan siyasal katılımın en bilinen şekli seçimlerde oy kullanmaktır. Bir diğer olağan katılım şekli de seçim kampanyalarında aktif olarak görev almaktır. Bununla birlikte bazı bireyler partilerin düzenlediği miting ve benzeri toplantılara katılarak pasif bir şekilde de olağan katılımında bulunabilmektedir.

Siyasal katılım imkânının; sınırlı olduğu ya da hiç olmadığı rejimlerde taleplerine cevap alamayan bireyler, sisteme karşı olan tepkilerini olağandışı yöntemlerle göstermektedir (Topbaş, 2009: 144). Siyasal rejimin kural ve normlarına karşı çıkmak için girişilen bu faaliyetlere olağan dışı siyasal katılım denilmektedir (Kalaycıoğlu, 1983: 204-205). Olağan dışı siyasal katılımında bulunan bireyler, ülkedeki siyasal sistemin tümünü, ya da bazı uygulamalarını değiştirmek amacını taşıyabilmekte ve bunun için zaman zaman şiddete de başvurabilmektedir.

Olağan dışı siyasal katılım hem yasal, hem de yasa dışı olabilmektedir. Toplu dilekçe vermek, belli özel sektör işletmelerini boykot etmek, grev yapmak, yasal otoritelerden izin alarak sokak eylemleri veya gösteri yürüyüşleri düzenlemek sivil itaatsizlik yasal sınırlar içindeki olağandışı siyasal katılım etkinlikleri olarak sıralanabilir.

İşgal, mülke zarar vermek, yasal otoritelerden izin almadan yapılan sokak eylemleri veya gösteri yürüyüşlerin organize etmek ya da bunlara katılmak, zor kullanmak, çete ve gerilla savaşına girişmek, suikast yapmak, askeri darbe girişiminde bulunmak vb. ise yasal olmayan olağandışı katılım yöntemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Siyasal katılım ile ilgili literatürde araştırmacılar tarafından yapılan bir diğer sınıflandırma ise konvansiyonel (geleneksel) ve konvansiyonel olmayan (geleneksel olmayan) katılım biçimleridir. Bu sınıflandırma da olağan ve olağan dışı siyasal katılım türleri ile büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır.

Bireylerin siyasete katılımları çok farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. Bazı tür siyasal katılım eylemleri diğerlerine göre daha kolay yapılabilmektedir. Örneğin yasal olarak çok partili siyasal rejimin özendirildiği ülkede oy vermek kolay yapılan

bir siyasal eylem iken, bir gösteri yürüyüşüne, bir siyasal partinin faaliyetlerine katılım, enerji, zaman gerektirmekte ve hatta yaşam tehlikesi içerebilmektedir (Milbrath, 1977'den Akt.,Topbaş, 2009: 138).

Milbrath, (1977: 18) zor olandan kolay olana doğru dört siyasal katılım düzeyi sıralamaktadır. Bu sıralama şu şekildedir: Çokça zaman ve emek gerektiren zor aktiviteler (Gladiatorial Activities), görece daha kolay olan geçiş eylemleri (transitional activities), ve zor olmayan izleyici faaliyetleri (spectator activities). Kayıtsızlar ise siyasal anlamda eylemsizdir.

1.3. Türkiye’de Gençlerin Siyasal Katılımı

Siyasal katılım söz konusu olduğunda, Türkiye gençliğinin siyasete doğrudan katılmasının beklenmemesi gerektiği gibi bir gerçekle karşılaşılmaktadır. Çünkü yapılan bütün görgül çalışmalar gençlerin siyasal katılım düzeyinin son derece düşük olduğunu göstermektedir (Erdoğan, 2008: 56). Bu gerçeği somut biçimde ortaya koymak için yakın tarihimizde Türkiye’de siyasal katılım bağlamında gençler üzerinde yapılan görgül araştırmalara göz atmak yararlı olacaktır.

1998 yılında Konrad Adenauer Vakfı’nın desteklediği ve saha çalışması İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi tarafından yürütülen “Suskun Kitle Büyüteç Altında” başlıklı çalışma, Türkiye’de gençlerin sosyolojik ve siyasal yapısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre gençlerin yalnızca yüzde 3,7’sinin bir siyasal parti üyeliği bulunmaktadır. Sosyal ve kültürel amaçlı olarak kurulmuş olan derneklere üye olan gençlerin oranı ise yüzde 3 civarındadır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu bir diğer ilginç sonuç ise gençlerin yalnızca %10’unun çevresindeki insanlarla siyasete ilişkin konular hakkında konuştuğudur (Boyraz, 2008: 122).

Strateji|Mori ve IRI (International Republican Institute) tarafından 1999 yılı sonbaharında yapılan çalışma ise gençlerin siyasal katılım yollarını, derecesini ve eğilimlerindeki değişimi araştırmıştır. Daha sonra bu çalışma, ARI Hareketi ve Strateji|GfK tarafından 2003 yılının nisan ayında (1223 gencin katılımıyla) tekrarlanarak geçen 4 yıl içinde araştırmaya konu olan başlıklar altında herhangi bir değişim olup olmadığı gözlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları oy verme davranışının

gençler tarafından en çok uygulanan siyasal katılım biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Herhangi bir siyasal partinin üyesi olmayan ya da faaliyetlerinde yer almayan gençlerin oranı ise %90'dan fazladır. Bir diğer önemli sonuç ise 1999-2003 yılları arasında gençliğin siyasete katılım düzeyinde neredeyse hiçbir değişme olmadığını görmüş olmasıdır (Boyras, 2008: 120).

Yine ARI Hareketi tarafından bu çalışmaların devamı niteliğinde 2008 yılında 15-27 yaş aralığındaki 804 gencin katıldığı bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmanın Türk Gençliğinin Siyasal Tutumları Araştırması başlığıyla yayımlanan raporunda ise şu sonuçlara yer verilmektedir: (Boyras, 2008: 120).

1999-2008 yılları arasında siyasal partilere duyulan güvende azalma olmuştur. Bu 3 genç kuşağın siyasete olan ilgisi de yıllar içinde dalgalanma göstermiştir. Söz konusu ilgi 1999'da yüzde 45 düzeyinde iken 2003'te yüzde 34 düzeyine inmiş, 2008 araştırmasında ise yüzde 40 düzeyine çıkmıştır.

Bir siyasal partiye üye olmak veya bir seçim kampanyasında aktif görev almak türünden konvansiyonel siyasal katılım etkinliklerinde gençliğin davranış kalıpları son 10 yıl içinde önemli sayılabilecek bir artış göstermemiştir.

Araştırmanın yapıldığı zaman diliminde bir siyasal partide aktif görev üstlenen gençlerin oranı yüzde 4,7 olarak belirlenmiştir. Görev almayanların dörtte üçü ise gelecekte böyle bir görevi üstlenmeyeceğini ifade etmiştir.

2004 yılında 18-25 yaş aralığındaki gençlerin katılımıyla İstanbul Gençliği Gençlik Değerleri Araştırması yapılmıştır. Araştırmaya katılan gençlerin yüzde 81,5'i siyasal partilere ve diğer sivil toplum örgütlenmelerine üye olmadığını belirtmiştir. Ayrıca bu gençlerin yüzde 68'i arkadaşlarıyla güncel siyaset hakkında konuşmamaktadır (Kazgan, 2006).

MetroPOLL araştırma şirketi ise 2006, 2008, 2010 ve 2013 yıllarında Türkiye Üniversite Gençlik Araştırmaları'nı gerçekleştirmiştir. Son olarak 2013 yılında gerçekleştirilen araştırma, toplam 39 üniversitede, 2801 öğrenci ile yüz yüze görüşülerek yürütülmüştür. Sonuç olarak üniversitedeki gençlerin % 47 gibi önemli oranda otoriter eğilimlere sahip olduğu ve bazı demokratik hakların kullanımı konusunda özgürlükçü yaklaşımları benimsemediği belirlenmiştir.

Bu araştırmaların dışında örneklemi kısıtlı olan (yerel ya da bölgesel araştırmalar gibi), gençliğin yaş tanımında bir anlaşmanın olmadığı (18-24, 18-34, 16-29 gibi farklı yaş aralıklarını baz alan) ve içerik açısından az sayıda ortak alanı kapsayan başka araştırmalar da vardır. Ancak bu çalışmaların pek azı siyasal katılım konusuna önem vermektedir. Bu da sağlıklı analizlerin yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı Türkiye gençliğinin siyasal katılımı hakkındaki araştırmaların sayısının artması gerekmektedir. (Erdoğan, 2008: 62).

1.4. Kişilik Kavramı

Günlük yaşamda bireyler farklı davranış ve özellikler gösterebilmektedir. Bazı bireyler değişimden hoşlanırken bazıları ise değişimden adeta korkmaktadır. Bazıları sanata karşı ciddi bir ilgi duyabilirken bazıları bu tür etkinlikleri son derece sıkıcı olarak algılayabilmektedir. Peki, insanların birbirinden farklı davranmasını sağlayan faktörler nelerdir? İşte tam olarak böyle bir soruya bilimsel yanıtlar verme çabası, araştırmacıları “kişilik” kavramına yönlendirmektedir (Hoffman, 2001’den Akt., İbrahimoglu, 2008: 92).

Etimolojik açıdan ele alındığında kişilik kelimesinin İngilizcede “personality”, Orta Çağ Latincesi’nde “personalitas”, Klasik Latince’de ise “persona” kelimelerine karşılık geldiği görülmektedir (Gümüş, 2009: 41). “Persona, Klasik Roma Tiyatrosunda, sahne ile seyirciler arasındaki uzaklığın fazla olması nedeniyle, oyuncuların temsil ettikleri rolleri daha net ifade edebilmek için yüz mimiklerine uygun biçimde hazırlanmış yüze takılan maske anlamına gelmektedir” (Nelson, 2011: 15).

Kişilik kavramı anlam bakımından incelendiğinde literatürde farklı bilim insanları tarafından yapılan çeşitli tanımlamalar olduğu görülmektedir (Tekin, 2012: 90). Bu tanımlar, kişiliği bütüncül bir biçimde tanımlamamaktadır. Her araştırmacı tanımlamasını ya kendisinin geliştirdiği bir teoriye ya da içinde bulunduğu ekole dayandırmaktadır. Bu tanımlamalardan bazıları kişiliğin ayırt edici özelliğine vurgu yaparken bazıları bedensel, ruhsal ve zihinsel özelliklerin bir bütünü olması yönüne vurgu yapmaktadır. Bazı araştırmacılar ise kişiliğin üzerinde etkili olan çevresel ve kalıtsal faktörleri ön plana çıkararak onu biyolojik, sosyolojik ve psikolojik

unsurların bir etkileşimi olarak tanımlamaktadır. Ancak vurgu noktalarındaki bu farklılıklar bu tanımlamaların birbirini reddettiği yönünde algılanmamalıdır. Bu farklı noktaları ön plana çıkaran ancak zaman zaman birbirini de içermekte olan tanımlamaları aşağıdaki gibi örneklendirmek mümkündür. Cüceloğlu (2002: 404)'nın genel kabul gören kişilik tanımı şu şekildedir: “Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir”. Fromm, (1994: 31)'a göre ise birey, temel insani nitelikleri diğer insanlarla ortak olsa da biricik bir varlıktır. Her insanın parmak izi nasıl diğer insanlarınkinden farklı ise kişiliği de farklılaşmaktadır.

“Kişilik insan yapısının, duygusal durumunun, davranış biçimlerinin, ilgilerinin yeteneklerinin ve diğer psikolojik özelliklerinin en karakteristik ve orijinal bütünüdür” (Erikson, 1984: 108). Atkinson ve arkadaşlarına (1998: 209) göre de kişilik, bireyin sahip olduğu düşünce, duygu ve davranış biçimlerinin ayırt edici bir görüntüsüdür.

1.5. Kişilik Özellikleri Yaklaşımı

Kişiliği ayırıcı özellikler bağlamında ele alan yaklaşım, insanların ne şekilde davrandığını açıklamak yerine kişiliği tanımlamaya odaklanmaktadır. Bu yaklaşım insanlar arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmaktadır. Bir ayırıcı özellik tanımı, insanların ayırıcı özellik sürekliliğinde diğer insanlara göre nerede bulunduğunu görmemize yardımcı olmaktadır.

Gordon Allport 1921’de Kişilik Özellikleri: Sınıflandırması ve Ölçümü başlıklı çalışmasını yayınlarken o zaman için çığır açıcı nitelik taşıyan bir yaklaşımı ortaya koymuştur. Allport’a göre ayırıcı özelliklerimiz sinir sistemimizdeki fiziksel öğelerden kaynaklanmaktadır ve günün birinde bilim insanları nörolojik yapıları inceleyerek insanların kişilik özelliklerini belirleyebilecektir (Burger, 2006: 238).

Henry Murray ise ortaya koyduğu kişilik yaklaşımını kişilik bilim (personoloji) olarak adlandırmıştır. Kişiliğin temel gereksinimlerini belirleyen Murray bu alandaki diğer kuramcılarının tanımladıkları “ayırıcı özelliklere benzeyen psikolojik kökenli gereksinimlere” odaklanmaktadır (Burger, 2006: 245-246).

Ayırıcı özellik yaklaşımını benimseyen bir diğer önemli isim de Raymond Cattell'dir. Cattell kaç tane temel kişilik özelliğinin bulunduğunu keşfetmeyi amaçlamıştır. Psikologlar tarafından belirlenen özelliklerin bir kısmı benzerken bazıları farklılaşmaktadır. Cattell, benzer özellikleri gruplayarak, bağımsız olanları ise ayırarak kişilik özelliklerinin temel yapısının ortaya konulabileceğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda Cattell faktör analiziyle yaptığı uygulamalardan elde ettiği verileri çözümlenerek kaç adet temel özelliğın olduğunu belirlemeye çalışmıştır (Burger, 2006: 248).

1.6. Beş Faktör Kişilik Kuramı

Beş faktör kişilik özellikleri yaklaşımı, kişiler arasındaki benzerlikler ve yapısal farklılıklara vurgu yapmaktadır (Chamoro-Premuzic, 2005: 3). Bu modele göre kişilik özellikleri bir bireyi diğerlerinden oldukça kalıcı ve belirgin bir biçimde ayırmaktadır (Özgüven, 1998: 38).

Beş Faktör Kişilik Modeli, kişilerin kendi kişiliklerini anlayabildikleri ve sözel olarak ifade edebildikleri varsayımına dayanmaktadır. Beş faktör kişilik modeli 1980'lerde kişilik psikolojisi literatürüne girmiştir. Ancak bu aşamaya kadar modelin şekillenmesine katkı sağlayan birçok çalışma yapılmıştır. "Galton (1884), Klages (1926), Allport ve Odbert (1936), Thurstone (1934) gibi araştırmacıların çalışmaları, beş faktör kişilik modelinin ilk adımları olmuştur" (Şengül, 2008: 33).

Cattell (1943), Allport ve Odbert, tarafından geliştirilmiş olan çok boyutlu kişilik modelinden hareketle 4.500 alt özellik taramıştır. Cattell, daha sonra bu 4.500 alt özellik ifadesini semantik ve deneysel kümeleme yöntemi ile 35 değişkene indirmiştir. Ardından yaptığı faktör analiziyle de 16 Kişilik Faktörü elde etmiştir.

Cattell'ı takip eden süreçte, Norman (1963) yaptığı araştırmalar ışığında "dışa dönüklük-geçimlilik-sorumluluk-duygusal denge-kültür" olmak üzere beş kişilik faktörü saptamıştır. Bu faktörler, geniş kapsamlı olduğundan "Büyük beşli" olarak isimlendirilmiştir.

Costa ve McCrae (1992)'de bu beş faktörü ölçmek amacıyla her bir faktör altında 48 soru içeren ve toplamda 240 sorudan oluşan kişilik envanterini geliştirmiştir. Tüm bu gelişim evresinin sonucunda farklı araştırmacılar tarafından farklı isimler

kullanılmış olsa da dışadönüklük, deneyimlere açıklık, duygusal dengesizlik, uyumluluk ve sorumluluk boyutları ön plana çıkmıştır (Şengül, 2008: 34).

Bu boyutların İngilizce isimleri olan openness, conscientiousness, extraversion, agreeableness, neuroticism kelimelerinin baş harfleri birleştirildiğinde OCEAN kelimesi doğmaktadır ve beş faktör kişilik özellikleri bu şekilde kısaltılmaktadır. Değişik yöntemler kullanılarak yürütülen çalışmalarda bu beş faktörün sık sık ön plana çıkmasından dolayı bu faktörlere büyük beşli adı da verilmektedir. Kişilik birçok farklı şekilde ölçülmesine rağmen büyük beşli kendini göstermektedir. Örneğin bu beş faktör anaokulu öğrencileri ile yapılan çalışmalarda da ön plana çıkmıştır, üniversite öğrencileriyle yapılan görüşme ve anketlerde de. Üstelik bu puanlar 45 yıl sonra aynı deneklerle yapılan büyük beşli test sonuçları ile de yüksek düzeyde korelasyon göstermektedir. Dolayısıyla birçok farklı araştırmacı tarafından yapılan çalışmaların sonucu, kişiliğimizi oluşturan özelliklerin çoğunun beş temel kişilik boyutu üzerinde toplanabileceğini ortaya koymaktadır (Burger, 2006: 251-255). Bu beş temel kişilik boyutunu aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

1.6.1. Dışa Dönüklük

Bu faktörün içerdiği özellikler, neşeli, konuşkan ve heyecanlı olmaktır. Dışa dönük kişiler insanlarla birlikte olmayı sevmekte ve çevresindekilere arkadaşça yaklaşmaktadır (Barrick ve Mount: 1991). Bu kişiler, bir grup içinde yer aldıklarında diğer grup üyeleri ile kolaylıkla etkileşime geçebilmektedir (Zel, 2001: 419). Bu özellikleri dikkate alındığında dışa dönük kişilerin takım çalışması gerektiren organizasyonlar açısından son derece uygun olduğunu söylemek mümkündür.

1.6.2. Deneyimlere Açıklık

Deneyimlere açık olanlar; meraklı, yaratıcı, orijinal, hayal gücü kuvvetli, cesur ve açık fikirli insanlardır (Somer vd., 2002: 24). Sanatkârlar genelde bu kişilik özelliğine sahiptir (Chamorro-Premuzic, 2005: 21). Deneyimlere açıklık boyutu, çevredeki diğer insanlarla etkileşime açık olmak yerine, deneyimlere açık olmayı ifade etmektedir. Bu boyutta yüksek puan alan kişiler, genel olarak geleneksel olmayan ve bağımsız düşüncelere sahip olmaktadır. Düşük puan alan kişiler ise daha gelenekçidir (Burger, 2006: 254).

1.6.3. Uyumluluk

Bu faktör; iyi kalplilik, incelik, saygılılık güvenilirlik, merhametlilik, alçakgönüllülük gibi insancıl özellikleri içine almaktadır. Uyumluluk faktöründe yüksek puan alan kişiler başkalarını seven, verici, toplumsal ilgisi daha yoğun olan kişiler olarak kabul edilmektedir. Costa, McCrae ve Dye, (1992)'e göre uyumluluk boyutu kişiler arası ilişkilerde temel bir faktördür. Kişinin kendilik algısını etkilemekte ve sosyal tutumlar geliştirmesine aracılık etmektedir (Somer vd., 2002: 23).

Barric ve arkadaşları ise (2002) uyumluluk faktöründe yüksek puan alan kimselerin, rekabetten çok uzlaşmaya önem verdiklerini; kişilerarası çatışmalara girseler bile bu çatışmayı önlemek için güç kullanmaktan ve baskı uygulamaktan kaçındıklarını ifade etmektedir (Camgöz, 2009: 58)

1.6.4. Sorumluluk

Bu faktörden yüksek puan almış kişilerin temel özellikleri başarıya odaklı olmak, öz disiplin sahibi olmak ve yüksek düzeyde görev bilincine sahip olmaktır (Somer vd., 2002: 23). Sorumluluğu yüksek kişilerin etkinlik ve etkililik düzeyleri de yüksektir. Bu kişiler yöneldikleri amaç konusunda kararlılık göstermektedir (Chamorro-Premuzic, 2005: 22).

1.6.5. Duygusal Denge

Bu boyutta yer alanlar genelde sınırlı, kaygılı ve endişeli kişilerdir. Bu kişilerin ortaya koyduğu davranışların arka planında endişe, depresyon, kızgınlık ve sıkıntı gibi olumsuz duygular bulunmaktadır (Chamorro-Premuzic, 2005: 17).

1.7. Kişilik Özellikleri ve Siyasal Katılım

İnsanların siyasal yaşam ile nasıl bir etkileşim halinde oldukları araştırmacılar tarafından ele alınmaktadır ve buna ilişkin sayısız faktörden bahsedilmektedir. Buna rağmen "kişilik özellikleri" çok önemli bir potansiyel faktör olduğu halde geçtiğimiz yıllarda ne yazık ki yeteri kadar ele alınmamıştır. Ancak yapılan bazı güncel araştırmalar bu ihmal etme durumunun değiştiğini göstermektedir. Kişilik üzerine yapılan araştırmalar beş faktör modellerinin ortaya çıkışıyla birlikte yeni bir boyut kazanmıştır ve bu durum siyasal katılıma dönük araştırmalar açısından da yeni bir

temelin oluşmasına aracılık etmiştir. Bu araştırmaları ve bulgularını şöyle sıralamak mümkündür:

(Mondak ve Halperin, 2008: 335) yaptıkları araştırmada beş faktör kişilik özellikleri sisteminin bütün boyutlarının bireylerin siyasal katılımı açısından önem taşıdığını ve bu sistemin neredeyse tüm siyasal katılım boyutları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. (Mondak vd. 2010: 85) gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda kişilik ve siyasal katılım ilişkisinde aracı rolü oynayan faktörlerin (kişilik-tutum ve kişilik-çevre etkileşimi) varlığını kanıtlamaktadır.

Gerber ve arkadaşları (2010: 111) yaptıkları çalışmada beş faktör kişilik özellikleri ile siyasal tutumlar arasındaki ilişkinin insanların politik konulara olan hâkimiyeti ve siyasal uyarıcıların anlamlarını etkileyen bağlamsal faktörlere göre (buna sosyal /çevresel bağlam da demek mümkündür) nasıl farklılaştığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sonuçta ise beş faktör kişilik özelliklerinin ekonomik ve sosyal tutumları farklı yönde etkilediğine dair bulgular ortaya konulmaktadır. Ayrıca beş faktör kişilik özelliklerinin kişinin ideolojisinin tahmin edilmesinde en az eğitim ve ekonomi kadar etkili olduğu savunulmaktadır.

Gerber ve arkadaşları, (2011: 692) bir diğer çalışmada kişilik özellikleri seçimlere katılım oranları ve diğer katılım türleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını araştırmıştır. Sonuç olarak, araştırmacıların beklentisiyle tutarlı olarak, insanların katılım gösterdikleri siyasal aktivitelerin onların sahip olduğu kişilik özelliklerine göre çeşitlilik gösterebildiği ortaya konulmuştur.

Blais ve Vincent, (2011: 395) ise yaptıkları çalışmada siyasal ilgi, vatandaşlık duygusu ve oy verme davranışı gibi siyasal katılıma ilişkin faktörleri etkileyebilecek kişilik özelliklerine odaklanmıştır. Araştırmanın sonuçları bazı kişilik özelliklerinin oy verme davranışı üzerinde siyasal ilgi ve vatandaşlık duygusu ile aracılanmış olan dolaylı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Hibbing ve arkadaşları (2011: 601) tarafından yapılan çalışmada, kişilik özelliklerinin; siyasal tartışmaların bağlamını nasıl etkilediği, politik tartışmalar yapan kişilerin ilişkisinin doğasını nasıl etkilediği ve tartışmacıların partnerleri hakkındaki görüşlerini nasıl etkilediği araştırılmaktadır. Sonuç olarak siyasal tartışmalarda kişiliğe

dayalı birçok etki gösterilmekte ve kişisel özelliklerin siyasal tartışma üzerine yapılan araştırmalarda ele alınması gereken çok önemli bir faktör olduğu ortaya konulmaktadır.

Gerber ve arkadaşları, (2013: 687) beş faktör kişilik özelliklerinin GOTV (Get out the Votes) mesajlarına verilen tepkilerin şekillenmesinde rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu mesajlar Amerika Birleşik Devletleri'nde herhangi bir siyasal bağlantısı olmayan organizasyonların veya seçime katılacak olan siyasal aday ya da partilerin seçmenlerin sandığa gitmesini teşvik etmek için kullanılmaktadır. Seçimlerde oy kullanmanın zorunlu olmadığı ülkelerde katılım oranını arttırmak için bu yönteme başvurulmaktadır. Bu yolla insanlar bir anlamda sandığa davet edilmektedir. Bu mesajlara (olumlu/olumsuz) tepki veren insanların kişilik özellikleri açısından farklılıklar taşıması, beş faktör kişilik özelliklerinin siyasal uyarıcılara verilen tepkileri etkilediği savını güçlendirmektedir. Eğer kişilik özellikleri kampanya dönemlerinde seçmenlerin siyasal aday veya partiler tarafından gönderilen mesajlara verdiği tepkileri etkilemekte ise bu durum siyasal kampanya stratejilerinin geliştirilmesi sürecinde kullanılabilir. Kampanya mesajları yalnızca demografik özellikler açısından değil kişilik özellikleri açısından da farklılaştırılarak hedef kitleyle daha güçlü bir etkileşime geçilebilir. Bu açıdan bakıldığında kişilik özellikleri ile siyasal kampanya mesajlarının algılanması ve bu mesajlara verilen tepkiler arasında bir ilişkinin olup olmadığı konusunda daha derin araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Gerber ve arkadaşları (2012: 653), üç kişilik özelliğinin (dışadönüklük, uyumluluk ve yeniliklere açıklık) bireyin partiyle özdeşleşme düzeyi ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Bu durum bireylerin ideolojileri ve siyasal konular hakkındaki görüşleri kontrol altında tutulduğunda da değişmemektedir.

Gallego ve Oberski, (2012: 425) ise kişilik özelliklerinin seçimlere ve protestolara katılım üzerinde ölçülebilir ancak dolaylı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ilişkiye tutumsal faktörler aracılık etmektedir.

Ha, S.E ve arkadaşları (2013: 511) kişilik özellikleri ile seçimler haricindeki siyasal katılım türleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulmuştur. Örneğin

deneyimlere açıklık ile protestolara ve mitinglere katılım, haber medyası ile iletişim kurma, ve internet aracılığıyla siyasal aktivitede bulunma arasında pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Uyumluluk faktörü ise bu katılım türlerinin yanı sıra imza kampanyalarına katılım ile negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir. Sorumluluk faktörü seçilmiş siyasilerle ve haber medyası ile iletişime geçme gibi bireysel etkinlikler ile pozitif yönlü bir ilişkiye sahipken; miting ve protestolara katılım gibi toplu etkinlikler ile negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir. Bu araştırmada kişilik özellikleri ile seçimlere katılım arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

2. Üniversite Gençliği Bağlamında Siyasal Katılım ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın ana amacı üniversiteli gençlerin kişilik özellikleri ile siyasal katılımları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Literatürde siyasal katılım üzerinde etkili olan faktörlerle ilgili çok sayıda çalışma vardır ancak bu konu daha önce kişilik özellikleri bağlamında sınırlı düzeyde ele alınmıştır. Bu nedenle (Türkiye özelinde) ilk olma özelliği taşıyan bu çalışma akademik literatüre önemli bir katkı sunacaktır.

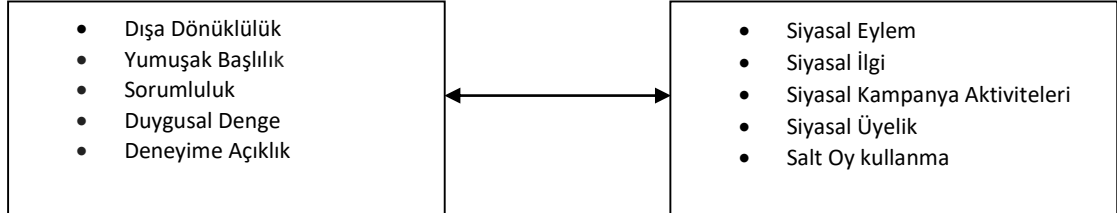
2.2. Araştırmanın Türü ve Modeli

Araştırma tanımsal araştırma modeli ile gerçekleştirilmiştir. “Tanımsal araştırmalarda amaç bir ana kütlelin ya da bir fenomenin özelliklerini ortaya koymaktır.” (Gegez, 2007: 41). Buna göre bu araştırmada üniversiteli gençlerin siyasal katılımları ve kişilik özellikleri değerlendirilmiş ve kişilik özellikleri ile siyasal katılımları arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın modeli hazırlanırken daha önce siyasal katılım üzerinde etkili olan faktörlere dönük yapılan çalışmalar ve ortaya konulan bulgular incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda Türkiye’de siyasal katılım üzerinde sosyal ve siyasal faktörlerin yansıra psikolojik faktörlerin etkisine dönük çalışmaların yapıldığı; fakat buna rağmen kişilik özellikleri bağlamında konunun ele alınmadığı saptanmıştır. Bu bağlamda bir çalışma yapmak için John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen ve Alkan (2007) tarafından dilimize uyarlanan Beş Faktör Kişilik Ölçeği ile Topbaş

(2009) tarafından geliştirilen Siyasal Katılım Ölçeği kullanılmıştır. Buna göre araştırmada kullanılmak üzere aşağıda yer alan model oluşturulmuştur.

Şekil 1. Kişilik Özellikleri ve Siyasal Katılım Modeli

2.3. Ana Kütle ve Örneklem

Türkiye’deki devlet üniversitelerinde yükseköğrenim görmekte olan 1.622.336 öğrenci bu araştırmanın ana kütesini oluşturmaktadır. Örneklem ise İstanbul’daki devlet üniversitelerinde örgün öğrenim görmekte olan 20-29 yaş aralığındaki 602 gençten oluşmaktadır. Bu katılımcılardan 321 kişi Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde grubu bulunan siyasi partilerin il ve ilçe başkanlıklarına bağlı olarak çalışan gençlik kollarına üye iken 275 kişi ise yine bu partilere oy veren fakat gençlik kolları üyesi olmayan seçmenlerden oluşmaktadır. Genç seçmenler arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmek amacıyla TBMM’de grubu bulunan 4 siyasi partiye oy vermiş olan eşit sayıda kişiye, bir başka ifadeyle yaklaşık 150’şer kişiye ulaşılmıştır.

2.4. Araştırmanın Kısıtlılığı

Çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş evresi olarak tanımlanan “Gençlik”; Birleşmiş Milletler’e göre “15-24” Eurostat’a (Avrupa Birliği Komisyonu’na bağlı Lüksemburg merkezli Avrupa İstatistik Kurumu) ise “15-29” yaş aralığındakileri kapsamaktadır. Ancak bu çalışmada 20 yaş altı gençler kapsam dışı bırakılmıştır. 15-18 yaş aralığındaki gençlerin kapsam dışı bırakılmasının iki nedeni vardır. Birincisi, Türkiye’de 18 yaş altı gençlerin oy kullanma hakkına sahip olmamasıdır. İkinci neden ise, araştırmanın sınırlılığına ilişkindir. Bu çalışmanın ana kütesini Türkiye’deki devlet üniversitelerinde lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan gençler oluşturmaktadır ve Türkiye’de genellikle üniversiteye başlama yaşı 18’dir. Dolayısıyla 18 yaş altını araştırmaya dâhil etmek mümkün olmamıştır. Bu çalışma kapsamında

erişilen katılımcıların 2015 yılında gerçekleştirilen iki genel seçimde de oy kullanmış olması gerektiğinden 20 yaş altı gençler de kapsam dışı bırakılmıştır. Bu sınırlılıklar dolayısıyla anket İstanbul'daki devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan 20-29 yaş aralığında olan gençlere uygulanmıştır.

2.5. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma internet aracılığıyla ve kolayda örneklemeyle dayalı olarak 1-30 Ocak 2016 tarihleri arasında İstanbul'daki devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte olan 20-29 yaş aralığındaki 602 katılımcı genç ile gerçekleştirilmiştir. Anket, internet üzerinden Survey Monkey adlı anket geliştirme ve veri toplama yazılımı kullanılarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Bu aşamada Siyasal partilerin İstanbul'daki il ve ilçe başkanlıklarına bağlı gençlik kollarında görev alan gençlik kolları (MHP'nin kurumsal olarak gençlik kolları veya teşkilatı olmadığından Ülkü Ocakları ile temas kurulmuştur) başkanları veya başkan yardımcılarında destek alınmıştır. Anketin linki öncelikle gençlik kollarında görevli üniversiteli gençlerle paylaşılmış ve cevaplamaları sağlanmıştır. Ardından anketin linki gerek bu katılımcılar aracılığıyla gerekse partilerin veri tabanı kullanılarak gençlik kollarına üye olmayan fakat 2015 yılında gerçekleştirilen 7 Haziran ve 1 Kasım Genel Seçimleri'nde oy kullanmış olan gençlere Facebook, Twitter ve mail grupları aracılığıyla ulaştırılmış ve geri dönüş alınması sağlanmıştır.

2.6. Anket Formu ve Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Bu çalışmada gençlerin kişisel özellikleri ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi araştırmak için John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen ve Alkan (2007) tarafından dilimize uyarlanan Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) ile Topbaş (2009) tarafından geliştirilen Siyasal Katılım ölçeği kullanılmıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nde 44 madde ve 5 faktör bulunmaktadır. Bu faktörler, Duygusal Dengesizlik, Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk ve Deneyimlere Açıklık'tır. Ölçeğe yönelik olarak yapılan güvenilirlik analizi sonucunda tüm faktörler için hesaplanan alfa değerinin 0,60'dan yüksek olduğu görülmüştür.

Siyasal Katılım ölçeği ise İnönü Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Hasan Topbaş tarafından geliştirilmiştir. Siyasal Katılım ölçeği 22 madde ve beş

faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler: Siyasal Eylem, Siyasal İlgi, Siyasal Kampanya Aktiviteleri, Siyasal Üyelik ve Salt Oy Kullanma'dır. Ölçeğe yönelik olarak yapılan güvenilirlik analizi sonucunda tüm faktörler için hesaplanan alfa değerinin 0,80'dan yüksek olduğu görülmüştür.

2.7. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analizler

Bu araştırmada siyasal katılım boyutları ile kişilik özellikleri değişkenleri arasındaki ilişkiyi ölçmek için ise Kanonik korelasyon analizi kullanılmıştır. Kanonik korelasyon analizi, her birinde en az iki değişken bulunan, iki değişken seti arasındaki ilişkilerin incelenmesinde kullanılan bir analiz tekniğidir. Bu analizde, değişken setleri arasındaki korelasyonun maksimum olması amaçlanır ve bu amaca yönelik, her iki değişken setinde yer alan değişkenlerin doğrusal kombinasyonlarından yeni değişken (kanonik değişken) çiftleri elde edilir. (Keskin ve Özsoy, 2004: 67).

3. Bulgular

3.1. Demografik Değişkenler

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların yaklaşık %75 gibi bir çoğunluğu 20-24 yaş aralığındadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu ailesinin orta düzeyde bir gelire sahip olduğunu düşünmektedir. Şüphesiz bu durum görecelidir fakat burada algısal olarak üniversiteli gençlerin kendilerini hangi ekonomik düzeyde konumlandığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Cinsiyet dağılımı açısından katılımcılar arasında önemli bir fark bulunmamaktadır. Katılımcıların % 30'u hem çalışıp hem okumaktadır.

Tablo 1: Demografik Değişkenler

Değişkenler		Frekans	%	Değişkenler		Frekans	%
Yaş	20-24 yaş	451	74,9	Cinsiyet	Kadın	290	48,2
	25-29 yaş	151	25,1		Erkek	312	51,8
	Toplam	602	100		Toplam	602	100
Aile Geliri	Alt	106	17,6	Çalışma Durumu	Çalışan	182	30,2
	Orta	458	76,1				

	Üst	38	6,3		Çalışmayan	420	69,8
	Toplam	602	100		Toplam	602	100

3.2. Siyasal Parti Tercihi

Tablo 2’ de görüldüğü gibi 7 Haziran ve 1 Kasım Genel seçimlerinde farklı partilere oy veren 602 üniversiteli gence anket uygulanmıştır. Katılımcılar arasında doğru bir karşılaştırma yapabilmek için partiler arası oy dağılımı dengeli tutulmuştur. Bir başka ifadeyle her bir parti için, o partiye oy veren yaklaşık 150 gence ulaşılmıştır.

Tablo 2: Siyasal Parti Tercihi

Değişkenler		Frekans	%	Değişkenler		Frekans	%
7 Haziran Seçimleri	AK PARTİ	150	24,9	1 Kasım Seçimleri	AK PARTİ	151	25,1
	CHP	152	25,2		CHP	150	24,9
	MHP	150	24,9		MHP	151	25,1
	HDP	150	24,9		HDP	150	24,9
		602	100			602	100

3.3. Kişilik Özelliği Faktörleri ile Siyasal Katılım Faktörleri Arasındaki Kanonik Korelasyon Analizi Sonucu

3.3.1. Kanonik Değişkenlerin Temel İstatistikleri

Tablo 3’e bakıldığında yapılan anlamlılık testi sonucunda ilk üç kanonik korelasyon katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.01$). Son iki değişken çifti arasında hesaplanan kanonik korelasyon katsayılarının ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 3: Kanonik Değişkenlerin Temel İstatistikleri

Kanonik Değişkenler	Kanonik Korelasyonlar	Öz Değerler	Ki-kare	sd	p
1	0,308	0,094	126,9392	25	0,000000
2	0,257	0,066	67,8416	16	0,000000
3	0,195	0,038	27,1462	9	0,001327
4	0,075	0,005	3,9867	4	0,407819
5	0,032	0,001	0,6241	1	0,429536

3.3.2. Kanonik Değişkenlerin Yükleri ve Katsayıları

Tablo 4’te istatistiksel olarak anlamlı olan üç kanonik değişken çiftine ait standartlaştırılmış kanonik yükler (ağırlıklar) ve kanonik katsayılar görülmektedir. “Standart katsayılar çoklu regresyon analizindeki standartlaştırılmış regresyon katsayılarına benzemekte ve yorumlanması da benzer biçimde yapılmaktadır” (Albayrak, 2005). “Standart katsayıları mutlak değer olarak en yüksek olan değişken kanonik değişkenin belirlenmesinde en yüksek ağırlığa veya öneme sahip olmaktadır.” (Dinç ve Karakaya, 2014: 42).

Buna göre, birinci kanonik değişken çiftinde kişilik özelliği boyutlarından ağırlığı en yüksek olan değişken **Uyumluluktur (1,024)**. Aynı şekilde siyasal katılım boyutlarından ağırlığı en yüksek olan değişken ise **Siyasal Eylemdir (-1,240)**. İkinci kanonik değişken çifti için ise, kişilik özelliği boyutlarından ağırlığı en yüksek değişken **Dışa Dönüklük’tür (0,644)**. Siyasal Katılım boyutları arasında ağırlığı en yüksek olan değişkenin ise **Siyasal İlgi (0,621)** olduğu görülmektedir. Üçüncü kanonik değişken çiftinde ise kişilik özelliği boyutlarından ağırlığı en yüksek olan değişken **Deneyimlere Açıklık (0,754)** iken, siyasal katılım boyutları arasında ağırlığı en yüksek olan değişken **Siyasal Üyeliktir (-1,217)**.

Kanonik yükü yüksek olan değişkenler arasındaki ilişki de yüksek olmaktadır. Bu açıdan tablo incelendiğinde, birinci kanonik değişken çifti için kişilik özellikleri boyutlarından **Uyumluluk (0,950)** ile siyasal katılım boyutlarından **Siyasal Eylem (-0,476)** arasındaki ilişkinin yüksek olduğu görülmektedir. İkinci kanonik değişken çifti için, kişilik özellikleri boyutlarından **Dışa Dönüklük (0,894)** ile siyasal katılım

boyutlarından **Siyasal İlgi (0,886)** arasındaki ilişkinin yüksek olduğu görülmektedir. Üçüncü kanonik değişken çifti için ise kişilik özellikleri boyutlarından **Deneyimlere Açıklık (0,697)** ile siyasal katılım boyutlarından **Siyasal Üyelik (-0,652)** arasındaki ilişkinin yüksek olduğu görülmektedir.

Bu bulgular ışığında, birinci kanonik değişken çifti **Uyumluluk** ve **Siyasal Eylem**, İkinci kanonik değişken çifti **Dışa Dönüklük** ve **Siyasal İlgi**, üçüncü Kanonik değişken çifti ise **Deneyime Açıklık** ve **Siyasal Üyelik** olarak adlandırılacaktır.

Tablo 4: Kanonik Değişkenlerin Yükleri ve Katsayıları

Faktörler	Kanonik Yükler			Kanonik Katsayılar		
	1. Kanonik Değişken	2. Kanonik Değişken	3. Kanonik Değişken	1. Kanonik Değişken	2. Kanonik Değişken	3. Kanonik Değişken
Dışa Dönüklük	0,223	0,894	-0,102	0,066	0,644	-0,435
Sorumluluk	0,390	0,664	0,227	0,106	0,352	0,172
Deneyimlere Açıklık	0,041	0,673	0,697	-0,367	0,258	0,754
Uyumluluk	0,950	0,154	0,122	1,024	-0,332	0,092
Duygusal Dengesizlik	-0,133	-0,374	0,592	0,108	-0,182	0,659
Siyasal Eylem	-0,476	0,866	-0,152	-1,240	0,557	0,403
Siyasal İlgi	0,071	0,886	0,034	0,826	0,621	0,891
Siyasal Kampanya Aktiviteleri	-0,234	0,677	-0,458	-0,850	-0,588	-0,462
Siyasal Üyelik	0,035	0,748	-0,652	1,01	0,361	-1,217
Salt Oy Kullanma	0,340	0,459	0,141	0,352	0,209	0,186

3.3.3. Kanonik Değişkenlerin Toplam Değişimi Açıklama Düzeyleri

Tablo: 5'e bakıldığında **Uyumluluk** ve **Siyasal Eylem** kanonik değişken çiftinin kişilik özelliklerindeki toplam değişimin %22,5'ini ve siyasal katılımdaki

toplam değişimin de % 8,1'ini açıklayabildiği görülmektedir. **Dışa Dönüklük** ve **Siyasal İlgi** kanonik değişken çiftinin, kişilik özelliklerindeki toplam değişimin %37,1'ini ve siyasal katılımdaki toplam değişimin de %55,3'ünü açıklayabildiği görülmektedir. **Deneyime Açıklık** ve **Siyasal Üyelik** kanonik değişken çiftinin ise kişilik özelliklerindeki toplam değişimin %18,3'ünü siyasal katılımdaki toplam değişimin de %13,6'sını açıklayabildiği anlaşılmaktadır.

İstatistiksel olarak anlamlı bulunan, bu üç kanonik değişken çiftinin açıklandığı toplam varyans kişilik özellikleri için %77,9 ve siyasal katılım için de %77,0 düzeyindedir. Dolayısıyla, tüm kanonik değişken çiftlerinin kişilik özelliklerini ve siyasal katılımı yüksek düzeyde açıkladığını söylemek mümkündür.

Kişilik özellikleri ile siyasal katılım değişkenlerinden birinin diğesindeki değişimi hangi düzeyde açıkladığını belirlemek için ise kanonik değişken çiftlerinin gereksizlik ölçüsüne (redundancy measures) bakmak gerekmektedir. Bunun için Tablo 5'teki gereksizlik ölçülerine bakıldığında, **Uyumluluk** ve **Siyasal Eylem** kanonik değişken çiftinin siyasal katılımdaki toplam değişimin % 0,8'ini, kişilik özelliklerindeki toplam değişimin ise %2,1'ini açıklayabildiği görülmektedir. **Dışa Dönüklük** ve **Siyasal İlgi** kanonik değişken çiftinin siyasal katılımdaki toplam değişimin %3,7'sini, açıklayabilirken kişilik özelliklerindeki toplam değişimin % 2,5'ini açıklayabildiği belirlenmiştir. Son olarak **Deneyime Açıklık** ve **Siyasal Üyelik** kanonik değişken çiftinin siyasal katılımdaki toplam değişimin % 0,5'ini, kişilik özelliklerindeki toplam değişimin ise % 0,7'sini açıklayabildiği görülmektedir.

Böylece, toplam olarak kişilik özellikleri kanonik değişkeninin siyasal katılımdaki toplam değişimin % 4'ünü ve siyasal katılım kanonik değişkeninin de kişilik özelliklerindeki toplam değişimin %5,3'ünü açıkladığı görülmektedir.

Sonuç olarak üç kanonik değişken çiftinde de kişilik özelliklerinin siyasal katılıma ve siyasal katılımın da kişilik özelliklerine olan etkilerini gösteren standartlaştırılmış katsayılar pozitif bulunmuştur. Bunun yanı sıra bu değişkenlerin birbirlerini açıklama düzeylerinin de %5 seviyesinde olduğu görülmüştür. Bu bulgular, kişilik özellikleri ve siyasal katılım arasında iki yönlü ve orta derece bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Kanonik Değişkenlerin Toplam Değişimi Açıklama Düzeyleri

Kanonik Değişkenler	Kişilik Özellikleri		Siyasal Katılım	
	Açıklanan Varyans	Gereksizlik Katsayısı	Açıklanan Varyans	Gereksizlik Katsayısı
Uyumluluk ve Siyasal Eylem	0,225	0,021	0,081	0,008
Dışa Dönüklük ve Siyasal İlgi	0,371	0,025	0,553	0,037
Deneyime Açıklık ve Siyasal Üyelik	0,183	0,007	0,136	0,005
Toplam	0,779	0,053	0,770	0,040

SONUÇ

Türkiye’de ilk kez siyasal katılım ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştıran bu çalışma sonucunda sonuçları şöyle özetlemek mümkündür:

Yapılan kanonik korelasyon analizi sonucu kişilik özelliklerinin siyasal katılıma ve siyasal katılımın da kişilik özelliklerine olan etkilerini gösteren standartlaştırılmış katsayılar pozitif bulunmuştur. Bunun yanında bu iki değişkenin birbirlerini açıklama düzeylerinin de %5 seviyesinde olduğu görülmüştür. Bu bulgular, kişilik özellikleri ve siyasal katılım arasında iki yönlü ve orta dereceli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca yapılan bu kanonik korelasyon analizi sonucunda üç kanonik değişken çifti oluşmuştur. Oluşan bu değişken çifti siyasal katılım ve kişilik özellikleri arasında birbiriyle en yüksek düzeyde anlamlı ilişkiye sahip faktörlerden oluşmaktadır.

Birinci kanonik değişken çiftinin **Uyumluluk ve Siyasal Eylem** değişkenlerinden oluştuğu görülmüştür. Uyumluluk faktöründe yüksek puan alan kimseler, rekabetten çok uzlaşmaya önem vermektedir. Kişilerarası çatışmalara girseler bile bu çatışmayı önlemek için güç kullanmaktan ve baskı uygulamaktan kaçınmaktadır. (Barrick vd., 2002). Bu kişiler başkalarını seven ve toplumsal ilgisi daha yoğun olan kişiler olarak kabul edilmektedir. Bu özellikleri göz önünde

bulundurulduğunda uyumluluk özelliğine sahip olan kişilerin siyasal eylemlilik yönünden de aktif olmaları doğal bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü siyasal eylemlilik halinde olan kişiler toplumsal sorunlara karşı farkındalık düzeyi yüksek ve inisiyatif almaya istekli kişilerdir. Siyasiler, basın mensupları veya kanaat önderleri ile diyalog kurarak ya da dikkat çekici eylemlerin içine girerek toplum açısından rahatsızlık yaratan sorunları ortadan kaldırmaya çalışırlar.

İkinci kanonik değişken çifti ise, **Dışa Dönüklük** ve **Siyasal İlgi** değişkeninden oluşmaktadır. Dışa dönüklük özelliğine sahip olan kişiler heyecanlı, konuşkan, girişken ve sosyal kişilerdir (Somer vd., 2002: 23; Barrick ve Mount, 1991: 5; Yoon, 1997: 31). Bu özelliklere sahip gençlerin aynı zamanda medyadaki siyasal içerikli haber ve programları izleyen, siyasal konuları çevresindeki kişilerle tartışan ve desteklediği siyasal parti veya adaya diğer seçmenlerin oy vermesini sağlamak için onları ikna etmeye çalışan kişiler olması oldukça dikkat çekicidir. Bu tüm siyasal partilerin gençlerle kuracakları iletişim açısından üzerinde durmaları gereken bir veridir. Partiler kendilerini yakından takip eden gençlere mesajlarını etkin bir biçimde ulaştırmak için hayat dolu, neşeli, onları inisiyatif almaya davet eden ve bu konuda onları heyecanlandıran bir dil kullanmalıdır. Bu bağlamda siyasal iletişim sürecinde seçim kampanyası döneminin dışında kalan zamanlarda halkla ilişkiler etkinliklerine ağırlık vermeleri gerekmektedir. Gençleri sempozyum, konferans, basın açıklaması, vs. klasik etkinliklerle bir araya getirmenin yanında daha eğlenceli içeriklerle buluşturmanın yolları aranmalıdır. Sinemalar, kafeler, üniversite yerleşkelerindeki şenlik alanları, festivaller ve internet temelli sosyal medya gençlerle kurulacak iletişimin yeni merkezleri olmalıdır. Burada gençler kendilerini kanıtlayabilecekleri veya liderlik vasıflarını sergileyebilecekleri etkinliklere davet edilmelidir.

Üçüncü Kanonik değişken çifti de **Deneyimlere Açıklık** ve **Siyasal Üyelik** olarak belirlenmiştir. “Deneyimlere açık olanlar, meraklı, bağımsız, yaratıcı, geleneksel olmayan, hayal gücü kuvvetli, cesur ve açık fikirli kişilerdir” (Somer vd., 2002: 24). Siyasal partilerin gençlik kollarında görev alan gençlerin daha çok deneyimlere açıklık kişilik özelliğine sahip gençlerden oluşması partilerin insan kaynakları açısından ne kadar nitelikli bir sosyal sermayeye sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda siyasal partilerin gençlerin hiyerarşik yükselmelerinin

önünü açması ve parti üst yönetimine giden yolda onları teşvik etmesi gerekmektedir. Siyasal örgütlenmeler açısından en büyük tehditlerden biri yeniliklere uyum sağlayamamak ve statükonun esiri olmaktır. Hayal gücü geniş, açık fikirli ve değişikliği seven gençler ise bu tehdidin ortadan kaldırılması adına siyasal partilerin ellerinde tuttıkları en önemli rekabetçi avantajlardan biridir. Partilerin liderleri, önde gelenleri, merkez karar ve yürütme kurulu üyeleri, gençler ile kurum içi iletişim bağlamında sık sık bir araya gelerek onların görüşlerinden yararlanmalıdır. Bu siyasal partilere hem işleyiş olarak bir dinamizm katacak hem de genç hedef kitle ile etkileşim kurma açısından oldukça önemli bir katkı sunacaktır. Bu durum Türkiye gibi nüfusunun büyük bir kesimini gençlerin oluşturduğu bir ülkede daha çok önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- ALKAN, Neşe (2007). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara: Yayınlanmamış Araştırma.
- ALLPORT, Gordon Willard ve Odbert, Henry S. (1936). "Trait-Names: A Psycho-Lexical Study", Psychological Monographs. 47(1), p.1-26.
- ARNSTEIN, Sherry R. (1969). "A Ladder of Citizen Participation", Journal of American Planning Association, 35 (4), p.216-224.
- ATKINSON, Rita L., Atkinson Richard C., Smith, Edward E., Bem Darly J. ve Nolen Hoeksema Susan (1998). Psikolojiye giriş. (Çev: Yavuz Alogan), Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- BARRICK, Murray. R. ve Mount, Michael. K. (1991). "The big five personality dimensions and job performance: A Meta-Analysis", Personnel Psychology, 44, p.1-26.
- BARRICK, Murray. R., Stewart, Greg. L., ve Piotrowski, Mike. (2002). "Personality and job performance: test of the mediating effects of motivation among sales representatives", Journal of Applied Psychology, 87(1), p. 43-51.

- BLAÏS, Andre, Labbe', -St-Vincent, Simon. (2011). "Personality Traits, Political Attitudes and the Propensity to Vote", *European Journal of Political Research*, 50 (3), p. 395–417,
- BOYRAZ, Cemil. (2008). *Siyasi Partilerin Gençlik Teşkilatlarında Siyaset ve Demokratik Katılım, Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. C.Boyraz (drl.). İstanbul: TÜSES.
- BURGER, M. Jerry. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs.
- CAMGÖZ, Selin Metin (2009). *Kişilik Özellikleri ile Finansal Performans Arasındaki İlişkiler: A- Tipi Yatırım Fonu Yöneticileri Üzerinde Bir Değerlendirme*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- CATTEL, Raymond B. (1943). "The Description of Personality: Basic Traits Resolved into Clusters", *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 38(4), p.476-506.
- CHAMORRO-PREMUZIC, Tomas, ve FURNHAM, Adrian (2005). *Personality and Intellectual Competence*, Mahwah, NJ, USA: Lawrence Erlbaum Associates Incorporated.
- COSTA, Paul T. ve MACCRAE, Robert R. (1992). *Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory (NEO FFI): Professional manual*, FL: Psychological Assessment Resources.
- CÜCELOĞLU, Doğan. (2002). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi: Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim, Siyaset*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- DOĞANAY, Ahmet., A. ÇUHADAR, Andaç ve Sarı, Mediha (2007). "Öğretmen Adaylarının Siyasal Katılımcılık Düzeylerine Çeşitli Etmenlerin Etkisinin Demokratik Vatandaşlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 50 (50), s.213-246.

- ERDOĞAN, E. (2009). Olasılıksızlığın Kuramını Aramak: Türk Gençliği ve Siyasal Partilere Katılım”, (Editör), Cemil Boyraz. Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. İstanbul: TÜSES Yayınları, s.65-93.
- ERIKSON Erik. H. (1984). İnsanın Sekiz Çağı, (Çev:Bedirhan Üstün ve Vedat Şar), Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık.
- FROMM, Erich. (1994). Erdem ve Mutluluk, Ahlâk Psikolojisi Üzerine Bir İnceleme. (Çev: Ayda Yörükán), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- GALLEGO, Aina. ve OBERSKÍ, Daniel. (2012). “Personality and Political Participation: The Mediation Hypothesis”, Political Behavior. 34 (3), p. 425–451.
- GALTON, Francis (1884). “Measurement of character”. The Fortnightly Review. 36, 179-185.
- GEGEZ, Ahmet Ercan (2007). Pazar Araştırmaları, İstanbul: Beta Yayınevi.
- GERBER, Alan S., HUBER, Gregory A., DOHERTY, David, ve DOWLING, Conor M., (2012). “Personality and the Strength and Direction of Partisan Identification”, Political Behavior. 34 (4), p. 653-688.
- GERBER, Alan S., HUBER, Gregory A., DOHERTY, David, DOWLING, Conor M. ve SHANG. E. Ha, (2010). “Personality and Political Attitudes: Relationships Across Issue Domains and Political Contexts”, American Political Science Review. 104(01), p.111-133.
- GERBER, Alan S., HUBER, Gregory A., DOHERTY, David, DOWLING, Conor. M. ve PANAGOPOULOS, Costa. (2013). “Big Five Personality Traits and Responses to Persuasive Appeals: Results from Voter Turnout Experiments”, Political Behavior, 35(4), p. 687-728.
- GERBER, Alan S., HUBER, Gregory A., DOHERTY, David., DOWLING, Conor. M., RASO, Connor. ve SHANG E. Ha (2011). “Personality Traits and Participation in Political Processes”, Journal of Politics. 73(3), p. 692–706.

- GÜMÜŞ, Özlem D. (2009). Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürlerarası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- SHANG, E. Ha, KIM, Seokho ve JO, Se Hee (2013). “Personality Traits and Political Participation: Evidence from South Korea”, *Political Psychology*. 34.4, p.511-532.
- HASIRCI, Osman N. (2008). Almanya’da Türklerin Siyasal Katılımı: Köln Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- HIBBING, Matthew V., RITCHIE, Melinda ve ANDERSON, Mary R. (2011). “Personality and Political Discussion”, *Political Behavior*. 33.4, p.601-624.
- İBRAHİMOĞLU, Nurettin (2008). Kişilik Özellikleri Açısından Örgüt-Kariyer Bağlılık Düzeyini Arttırmada Sosyalizasyon ve Mentor Etkisi: Bir Örgüt Geliştirme Modeli, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- JOHN, Oliver. P. Ve SRIVASTAVA, Sanjay (1999). The “Big Five. Factor Taxonomy: History, Measurement and Theoretical Perspective, (Editörler) Lawrence A. Pervin and Oliver P. John. *Handbook of Personality: Theory and Research*, p. 66-100.
- KALAYCIOĞLU, Ersin. (1983). Karşılaştırmalı Siyasal Katılma. Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBF Yayınları.
- KALAYCIOĞLU, Ersin. (1984). Çağdaş Siyaset Bilim, Teori, Olgu ve Süreçler. İstanbul: Osman Akçay Matbaası.
- KAZGAN G. (2006). İstanbul Gençliği Gençlik Değerleri Araştırması. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KESKİN, Sıddık. ve Özsoy, Abdullah Nuri (2004), “Kanonik Korelasyon Analizi ve Bir Uygulaması”, *Tarım Bilimleri Dergisi*. 10 (1), s. 57-71.
- KLAGES, Ludwig (1926). *The Science of Character*. London: Allen & Unwin

- MILBRATH, Lester W. ve GOEL, M. L. (1977). Political Participation: How and Why Do People, Get Involved in Politics?. Boston: Rand Mc Nally College Publishing Company.
- MONDAK, Jeffery J., ve KAREN, D Halperin (2008). “A Framework for the Study of Personality and Political Behaviour,. British Journal of Political Science, 38 (02) p. 335-362.
- MORGAN, Clifford T. (1995). Psikolojiye Giriş. (Çev: Sirel Karakaş.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- NELSON, Kurt W. (2011). Motivation and Personality: An Examination of the Big Five Personality Trait Factors and Their Relationship with Sales Performance in a Non-Cash Incentive Program, Capella University Doctoral Dissertation, Minnesota.
- NORMAN, Warren. T. (1963). “Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings”, The Journal of Abnormal and Social Psychology, 66(6), p. 574-583.
- ÖRS, Birsen (1997). Siyasal Gelişme ve Modernleşme Kuramları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Masa Üstü Yayıncılık.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (1998). Bireyi Tanıma Teknikleri, Ankara: Psikolojik Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi Yayınları.
- ÖZTEKİN, Ali (2000). Siyaset Bilimine Giriş. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- SOMER, Oya, KORKMAZ, Mediha ve TATAR, Arkun (2002). “Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması”, Türk Psikoloji Dergisi, 17 (49) s.21-33.
- ŞENGÜL, Canan Muter (2008). Örgüt Çalışanlarının Kişilik, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa.
- TEKİN, Ömer Akgün (2012). Yabancılaşma ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Antalya Kemer’deki Beş Yıldızlı Otel İşletmeleri

Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya.

THURSTONE, Lois Leon (1934). "The vectors of mind" Psychological Review, 41(1), p. 1-32.

TOPBAŞ, Hasan (2009). David Easton'un Siyasal Sistem Teorisi Bağlamında Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Katılma (Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

TURAN, İlter (1996). Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış. 4. Basım. İstanbul: Der Yayınları.

ZEL, Uğur. (2001) Yönetimde Kişilik ve Kişilik Özellikleri, (Editör), Salih Güney, Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.